

Українське суспільство в умовах війни: виклики сьогодення та перспективи миротворення: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Маріуполь, 15 червня 2018 р. Мріуполь : ДонДУУ, 2018. – С. 227 – 229.

УДК 316.48:316.64

Звонок Дмитро

Zvonok Dmytro

асистент кафедри психології ДЗ “Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”;

психолог, конфліктолог, тренер Української миротворчої школи

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ УЯВЛЕНЬ В ПЕРЕБІГУ СОЦІАЛЬНИХ

КОНФЛІКТІВ “ВЛАДА-ГРОМАДА”

THE ROLE OF SOCIAL IMAGES IN THE COURSE OF SOCIAL

CONFLICTS “GOVERNMENT-COMMUNITY”

Соціальний конфлікт - явище, що набуло в Україні зовсім нового рівню та значення в розвитку та функціонуванні суспільства. Особливого значення для формування нових соціальних відносин відіграло нове якісне “протистояння” громадянського суспільства та влади. Розвиток цього соціального конфлікту може стати рушійною силою розвитку суспільства, починаючи від розвитку локальних громад і закінчуючи загальнодержавним рівнем. Громадянське суспільство мало б стати “рупором” потреб та настроїв суспільства і в своїй конфліктній взаємодії з владою домагатися врахування цих потреб та настроїв. Найбільше цей конфлікт інституалізувався у функціонуванні громадських рад, як дорадчих органів.

На жаль, на сьогодні, цей конфлікт у своїй конкретиці зазвичай носить деструктивний характер і те, що могло стати майданчиком, базою для розвитку, на практиці часто поглиблює та ізолює громадянське суспільство та владу одне

від одного, часто не залишаючи не те що можливості для співпраці, а й створюючи конфліктні ситуації “на знищення” сторонами одна одної.

Таке становище речей багато в чому є наслідком таких соціальних уявлень учасників цих конфліктів, що часто переповнені атитюдами та стереотипами, або ж є слабкосформованими чи дифузними, або ж є хибними, невідповідними часу чи ситуації.

Так, доволі часто можна спостерігати в безпосередній конфліктній взаємодії типові вербалізації стереотипів, особливо в сторону представників влади, на кшталт звинувачень в корупції, бездіяльності, замовчуванні тощо. При цьому проблема не в об'єктивності подібних тверджень, а в установці, що формується ще до конфлікту і безвідносно його об'єкта. І коли справа доходить до взаємодії, ці установки, що складають систему соціальних уявлень про владу та характер взаємодії з нею, в своїй реалізації роблять конфлікт емоційним, негнучким і деструктивним. Представники влади, відповідно, також часто послуговується схожою моделлю і займають відповідну до подібних соціальних уявлень роль. Саме через це ми і спостерігаємо, час від часу, конфлікти що повторюють один і той самий сценарій в незалежності від свого об'єкта.

Непослідовність в уявленнях про свої функції та функції іншої сторони є наслідком неповних чи неоднозначно сформованих соціальних уявлень про функціонування тих чи інших інституцій. Прикладом може бути відмінність, на різних етапах конфлікту та в залежності від його об'єкту, вимог чітко дотримуватися “букви” закону, або - в іншому випадку - не зважати на законність задля досягнення результату. Це дає змогу змінювати експектації та загальний образ іншої сторони конфлікту в залежності від ситуації та потреб. І хоча це робить конфліктну взаємодію більш гнучкою, подібна непослідовність частіше вносить хаос та деструкцію. Навіть елементарна необізнаність, “як біла пляма” в системі соціальних уявлень, часто заповнюється не об'єктивною інформацією, а фантазіями учасників конфлікту, що створює нові, іноді абсурдні, приводи для виникнення та ескалації конфліктів між владою та громадою. Так, незнання законів, правил, протоколів та механізмів створює

умови для виникнення непорозумінь між сторонами що і створює саму тканину предмету конфлікту. Створюються уявлення, що можуть повністю не відповідати реальності (приклади, коли розпочиналися конфлікти зі стороною, що не мала жодного відношення до об'єкта конфлікту).

Слід зауважити і те, що більшість стереотипів, атиюдів, соціальних та поведінкових установок, що є часткою соціальних уявлень та реалізуються в соціальних конфліктах “влада-громада”, як і вагома частка хибних соціальних уявлень ретранслюються та формуються через медіа. Що особливо помітно у використанні популістської риторики як під час конфліктної взаємодії, так і взагалі при формуванні самого предмету конфлікту. Але роль засобів масової комунікації може бути і позитивною, за умови трансляції через них позитивного досвіду та конструктивних моделей конфліктної взаємодії між владою та громадянським суспільством, що і формуватиме позитивні соціальні уявлення.

Таким чином несформованість, нестійкість, часто хибність соціальних уявлень та їх наповненість негативними атиюдями та стереотипами робить перебіг соціальних конфліктів “влада-громада” часто деструктивними. Іншим, хоча й не менш важливим, є питання несформованості уявлень про конфліктну взаємодію, або їх сформованість в негативному ракурсі (такому що шкодить, або вимагає “переходити на особистості” тощо), що є частиною більш широкої проблеми відсутності в нашому суспільстві культури конфліктної взаємодії.